

PROTECCIÓ DE LA MATERNITAT

guia bàsica per a la prevenció
de riscos laborals durant
l'embaràs
i la lactància

GENERALITAT VALENCIANA
CONSELLERIA DE SANITAT

guia bàsica per a la prevenció
de riscos laborals durant
l'embaràs
i la lactància

PROGRAMA DE PREVENCIÓ DE RISCOS LABORALS
DURANT L'EMBARÀS I LA LACTÀNCIA

PROTECCIÓ DE LA MATERNITAT

guia bàsica per a la prevenció de riscos laborals durant l'embaràs i la lactància

GENERALITAT VALENCIANA
CONSELLERIA DE SANITAT

2006

Edita: Generalitat Valenciana. Conselleria de Sanitat.

© de la present edició: Generalitat Valenciana.

Coordina: Servei de Salut Laboral. Servei de Salut Infantil i de la Dona. Direcció General de Salut Pública.

1a edició, 2006.

ISBN: 84-482-4485-0

Depòsit Legal: V-4503-2006

Imprimix: EDITORIAL ECIR, S.L.

Índex

Presentació.....	9
Pròleg	11
1. Introducció	15
2. La prevenció de riscos durant l'embaràs i la lactància.....	21
2.1. Marc general.....	21
2.2. L'evaluació de riscos.....	24
2.3. L'adaptació i el canvi de lloc de treball.....	27
3. La suspensió del contracte per risc durant l'embaràs.....	31
4. La protecció de la maternitat en la legislació.....	37
5. Normativa bàsica.....	43
6. Referències bibliogràfiques.....	47
6.1. Adreces i documents d'interès.....	48
7. Annexos. Models de sol·licitud de prestació econòmica per risc durant l'embaràs.....	51

Han elaborat esta guia:

- Valentín ESTEBAN BUEDO.** Servei de Salut Laboral. Direcció General de Salut Pública.
- Ana FULLANA MONTORO.** Servei de Salut Infantil i de la Dona. Direcció General de Salut Pública.
- Encarna SANTOLARIA BARTOLOMÉ.** Servei de Salut Laboral. Direcció General de Salut Pública.
- Vicenta ESCRIBA AGÜIR.** Servei de Salut Infantil i de la Dona. Direcció General de Salut Pública.
- Àngela TORRES GRACIA.** Servei de Salut Laboral. Direcció General de Salut Pública.
- Carmen BARONA VILAR.** Servei de Salut Infantil i de la Dona. Direcció General de Salut Pública.
- Joaquín ALFONSO BELTRÁN.** Associació Valenciana de Mútues d'Accidents de Treball. AVAMAT.
- Fernando BONILLA MUSOLES.** Societat d'Obstetrícia i Ginecologia de la Comunitat Valenciana.
- Aurelio DUQUE VALENCIA.** CCOO PV
- Carmen GARCÍA CORTÉS.** FSP UGT PV
- Ramón GARCÍA NOBLEJAS.** Societat Espanyola de Medicina Rural i Generalista. SERMEGEN
- José Vicente GENOVÉS PERELLÓ.** Associació Valenciana de Mútues. d'Accidents de Treball. AVAMAT
- Rosa GONZÁLEZ CANDELAS.** Societat Espanyola de Medicina Familiar i Comunitària. SEMFYC
- Lourdes MARGAIX FONTESTAD.** Associació de Comares de la Comunitat Valenciana
- Juan Carlos MARTÍNEZ ESCORIZA.** Societat d'Obstetrícia i Ginecologia de la Comunitat Valenciana.
- Juan MARTÍNEZ PÉREZ.** CCOO PV
- Javier MATEO FERNÁNDEZ.** Confederació d'Organitzacions Empresarials de la Comunitat Valenciana. CIERVAL
- Isabel MESEGUER LLORET.** Confederació d'Organitzacions Empresarials de la Comunitat Valenciana. CIERVAL
- Gustavo RAMÍREZ DE AGUILERA FERNÁNDEZ.** FSP UGT PV
- Alfredo RIBELLES VILLALBA.** Associació Medicina del Treball de la Comunitat Valenciana
- Fermin SÁNCHEZ SERRANO.** Institut Nacional de la Seguretat Social. Direcció Provincial de València.
- Miguel VALDECABRES MUÑOZ.** Serveis de Prevenció de Riscos Laborals de la Comunitat Valenciana. SERPRECOVA
- Administració/Secretaria: **Concha BOLINCHES GARCÍA.** Servei de Salut Laboral. Direcció General de Salut Pública.

NOTA: per a l'elaboració d'esta guia bàsica s'ha utilitzat la Guia per a la prevenció de riscos laborals durant l'embaràs i la lactància*, de la qual s'ha reduït el contingut i s'ha adaptat, per a dirigir-la especialment als professionals sanitaris i amb l'objectiu de facilitar-ho només la informació considerada necessària per al seu treball.

Per això, si es vol ampliar la informació d'esta guia bàsica, recomanem la lectura de la citada Guia per a la prevenció de riscos laborals durant l'embaràs i la lactància.

* Esteban V, Fullana A, Santolaria E et al. Guia per a la prevenció de riscos laborals durant l'embaràs i la lactància. València: Generalitat Valenciana. Conselleria de Sanitat, 2006.

Presentació

La creixent incorporació de la dona al treball remunerat ha motivat canvis molt profunds dins la nostra societat, i introdueix una nova dimensió en el camp de la salut i la seguretat en el treball.

Esta nova realitat s'ha abordat amb importants reformes legislatives en un marc ampli de la política de conciliació de la vida familiar i laboral, que ha tingut en la Llei 39/1999, de 5 de novembre, el seu màxim exponent.

Al mateix temps, i sobretot a partir de la Llei de Prevenció de Riscos Laborals i la seua normativa de desplegament, tant els poders públics com els agents socials, les empreses i els treballadors, i les entitats dedicades a la prevenció de riscos laborals, hem fet un important esforç, en tots els ordres i cada u en el seu àmbit de responsabilitat.

Hi ha, però, àmbits d'actuació on cal aprofundir més si volem continuar implantant una política social clarament avançada. Una política per a obrir espais de solidaritat i igualtat en la sanitat. Així hem posat en marxa el Programa de prevenció de riscos laborals durant l'embaràs i la lactància, un programa que forma part, entre altres del Pla de Salut de la Comunitat Valenciana 2005-2009.

Amb este programa, la Conselleria de Sanitat, en col·laboració amb les organitzacions empresarials, sindicals i les associacions professionals, tracta d'oferir respostes preventives i millorar les condicions de salut de la mare i evitar tant com siga possible els riscos que tot embaràs suposa.

Ens trobem, per tant, davant un programa clarament preventiu de millora de les condicions de salut de la dona i el seu entorn durant l'embaràs, ja que som conscients que tota mesura social i sanitària encaminada a esta finalitat representa un bé exigible a tota societat moderna.

Rafael Blasco Castany
Conseller de Sanitat

Pròleg

La present guia bàsica, com a part fonamental del Programa de prevenció de riscos laborals durant l'embaràs i la lactàcia, és un document tècnic de consulta, i pretén ser una ferramenta dirigida sobretot als professionals de l'assistència sanitària per a facilitar-los la millora dels procediments, amb la seguretat que això redundarà en benefici de les dones que ho necessiten. Recopila en un sol document i de manera abreviada la normativa i els coneixements tecnicosanitaris actuals en un tema tan determinant per a la nostra societat i, per tant, prioritari per a la Conselleria de Sanitat.

Per a la gestió i aplicació del programa seran instruments essencials la millora de les avaluacions de riscos laborals i de les activitats relacionades amb la vigilància de la salut de les treballadores, tant en les empreses com per part del sistema sanitari. Esta vigilància ha de possibilitar que s'identifiqui, tan prompte com siga possible, el risc d'efectes adversos, de tal manera que es pugui evitar que arribe el danç.

A més, en el programa està previst que totes estes activitats es veguen reforçades per l'increment de les funcions de control per part de les administracions sanitària i laboral competents.

Finalment, manifeste el nostre agraïment a les entitats i professionals que han participat en l'elaboració d'esta guia bàsica, consensuada amb els agents socials, empresarials i sindicals, les associacions professionals, les societats científiques, i

la resta d'organismes implicats en el tema. A tots els demane que contiuen la seua col·laboració i els esforços necessaris per a continuar avançant sobre principis d'eficàcia, coordinació i participació, fomentant la cultura de la prevenció, que ha de portar en este cas a la més adequada conciliació de la vida familiar i laboral.

Manuel Escolano Puig
Director general de Salut Pública

1. Introducció

1.

Introducció

El sistema reproductiu dels hòmens i dones és particularment vulnerable als potencials efectes de l'exposició a determinats factors de risc d'origen físic, químic, biològic o de naturalesa ergonòmica i psicosocial. Estos factors de risc, quan estan presents en el lloc de treball, poden afectar la salut reproductiva de les dones i els hòmens exposats, i també el producte de la gestació i la lactància.

Els factors de risc d'origen laboral poden tindre efectes perjudicials sobre la fertilitat, és a dir, poden produir alteracions de la libido, comportament sexual, funció endocrina, espermatogènesi i duració de la vida reproductiva. Així mateix, poden afectar el producte de la gestació (avortaments espontanis, defectes congènits, retard del creixement intrauterí, part preterm, baix pes al naixement, alteracions en el desenvolupament infantil, càncer infantil, mortalitat perinatal, etc.). A més, un mateix factor de risc pot tindre tant efectes en la fertilitat com sobre el producte de la gestació.⁽¹²⁾

Un element important per a valorar l'efecte nociu d'un factor de risc sobre la salut reproductiva, és el moment en què es produísca l'exposició al factor de risc en relació amb el cicle reproductiu o desenvolupament de l'embaràs.⁽²⁾ Abans de la concepció es poden produir efectes mutàgens tant en home com en dones, que en els hòmens es manifesten, fonamentalment, com a alteracions en l'espermioogènesi.⁽¹⁾ Quan el factor de risc incidix en la dona després de la concepció, el seu efecte també variarà segons el moment del període de la gestació en què incidisca. Durant els tres primers mesos, sol causar defectes congènits o avortaments espontanis, mentre que en els sis últims mesos, l'exposició pot produir retards en el creixement intrauterí,

alteracions en el desenvolupament cerebral, part preterme, mortalitat perinatal i baix pes del nou-nat.⁽²⁾

Estudis epidemiològics, realitzats en població general, han evidenciat una disminució de la fertilitat femenina i sobretot masculina, les principals causes de la qual estan vinculades a l'exposició ambiental, laboral i canvis en el perfil dels estils de vida. S'ha estimat que entre un 10-15% de les parelles són incapaces de concebre després d'un any de relacions sexuals sense protecció.⁽³⁾

Un nombre important de factors de risc per a la fertilitat humana d'origen tòxic poden trobar-se en llocs de treball. Estudis d'investigació, realitzats en població ocupada masculina, han detectat alteracions en el semen com a conseqüència de l'exposició laboral prolongada. Estes alteracions del semen poden afectar la concentració d'espermatozoides (oligospermia, azoospermia), la seua mobilitat (astenozoospermia, necrozoospermia) o la seua morfologia (teratospermia).⁽⁴⁾ Així mateix, l'exposició laboral a factors de risc pot produir trastorns en la fertilitat femenina (alteracions en la funció menstrual, ovàrica i del temps de concepció).^(2,5)

Quant als estudis que valoren l'efecte de l'exposició laboral sobre el producte de la gestació (avortament espontani, baix pes al naixement, part preterme, mortalitat perinatal, etc.), la literatura científica existent és més abundant però no sempre concloent. Així per exemple, els resultats sobre l'efecte de l'exposició a pantalles de visualització i camps electromagnètics en el producte de la gestació no són consistents. Tampoc ho són els relatius a la relació entre l'exposició a alguns metalls i el risc de presentar alteracions en la menstruació, infertilitat o avortament espontani. En canvi, hi ha prou consens sobre una possible relació causal entre l'exposició ocupacional a dissolvents (particularment els dissolvents orgànics) i el risc de presentar dismenorrea i avortaments espontanis. Així mateix, l'exposició a factors de risc ergonòmic i psicosocial (treball en torns, romandre llarg temps dreta o manejar càrregues pesades) incrementa el risc d'avortament espontani i baix pes.^(5,6)

Altres possibles efectes de l'exposició laboral, són els defectes congènits. En aproximadament un 3 % de tots els naixements es donen malformacions majors. D'estes malformacions, s'ha estimat que un 3 % són conseqüència de l'exposició a agents tòxics, i un 23 % tenen una etiologia multifactorial, resultat d'una àmplia interacció entre factors genètics i factors ambientals. Però encara hi ha un 40 % de malformacions amb etiologia desconeguda.⁽³⁾ Els plaguicides i hidrocarburs halogenats són, dels agents químics utilitzats en el lloc de treball, els que en major grau han sigut implicats en l'aparició de defectes congènits.⁽⁷⁸⁾

A més, cal tindre en compte que durant l'embaràs es produïxen en l'organisme una sèrie de canvis fisiològics (cardiovasculars, respiratoris, metabòlics, etc.), alguns dels quals poden afectar l'exercici de l'activitat laboral de l'embarassada. Així mateix, s'han de considerar els canvis antropomètrics que es produïxen durant l'embaràs, sobretot l'augment del volum de l'abdomen. Tots estos elements han de ser tinguts en compte en el condicionament del lloc de treball de la dona embarassada.

2. La prevenció de riscos laborals durant l'embaràs i la lactància

2.

La prevenció de riscos laborals durant l'embaràs i la lactància

2.1. Marc general

La protecció de la dona embarassada o que haja donat a llum fa poc es recull de forma específica en la Llei 31/1995, de Prevenció de Riscos Laborals (en avant LPRL), com una de les obligacions empresarials de protecció dels treballadors davant dels riscos laborals. L'article 26, en la nova redacció donada per la Llei 39/1999 de conciliació de la vida laboral i familiar, estableix les mesures que, en l'àmbit de l'empresa, han de dur-se a terme per a garantir esta protecció.

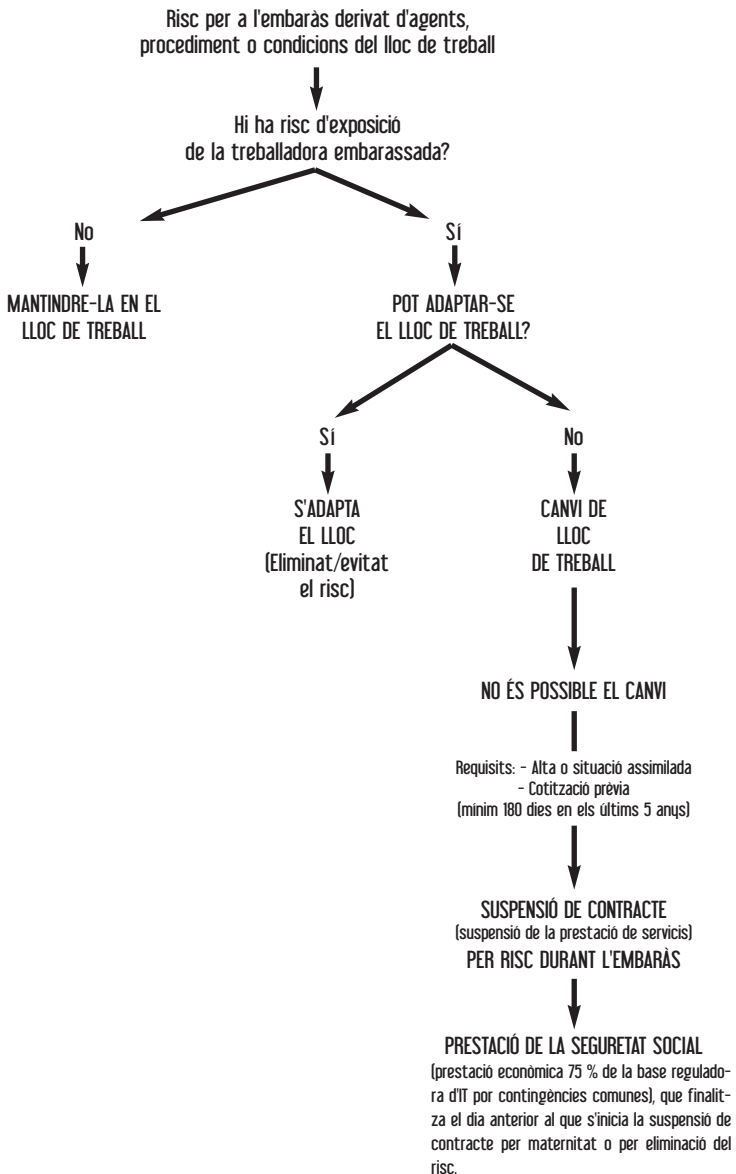
Així, davant de la situació d'embaràs s'estableix l'obligació de fer una avaluació dels riscos que puguen influir negativament en la salut de les treballadores o el fetus, obligació que s'estén a la lactància.

Si, com a resultat de la dita avaluació de riscos, es detecta un risc per a la seguretat i salut o una possible repercussió sobre l'embaràs o la lactància, en primer lloc, s'han d'adoptar les mesures necessàries per a evitar l'exposició a eixe risc, a través de l'adaptació de les condicions de treball o del temps de treball de la treballadora afectada.

En segon lloc, sempre que l'adaptació de les condicions o el temps de treball no siga possible, o que, a pesar d'eixa adaptació, les condicions del lloc de treball puguen influir negativament en la salut de la treballadora embarassada o del fetus, esta haurà d'exercir un lloc de treball o funció diferent i compatible amb el seu estat.

Finalment, i en el cas que el canvi de lloc de treball no resultara tècnicament o objectivament possible, o no puga raonablement exigir-se per motius justificats, podrà declarar-se el pas de la treballadora a la situació de suspensió de contracte per risc durant l'embaràs, prestació regulada en el Reial Decret 1251/2001, de 16 de novembre.

Figura 1. ESQUEMA GENERAL DE LA PREVENCIÓ DE RISCOS DURANT L'EMBARÀS

2.2. L'avaluació de riscos

Característiques

Els riscos per a la reproducció i la maternitat han de tindre's en compte en l'avaluació inicial de riscos, prevista en l'article 16 de la LPRL. Com a resultat d'esta avaluació hauria d'elaborar-se la llista de llocs de treball exempts de riscos per a l'embaràs, establert en l'article 26 de la LPRL. En aquells llocs de treball on es detecten riscos per a la reproducció, les treballadores han d'estar-ne informades, i de la importància de la detecció precoç de l'embaràs i la seua comunicació a l'empresa.

L'avaluació de riscos prevista en la LPRL davant de la situació d'embaràs o lactància ha de fer-se com més prompte millor, a partir del moment en què es conega la situació d'embaràs, atés que el primer trimestre de l'embaràs és el de major risc per a la salut del fetus.

Esta avaluació ha de comprendre la determinació de la naturalesa, el grau i la duració de l'exposició de les treballadores a agents, procediments o condicions de treball que puguen influir negativament en la salut de les treballadores o del fetus, en qualsevol activitat susceptible de presentar un risc específic.

Ha de considerar-se una avaluació addicional a les avaluacions de risc previstes en la llei esmentada i s'ha de fer d'acord amb el que estableix la llei i la normativa que la desplegue. Haurà de repetir-se quan es produísca un canvi en les condicions del lloc de treball.

Atés que l'embaràs és un procés dinàmic, una avaluació única pot no ser prou. Durant este període, la vigilància de la salut ha de comprendre l'estudi i valoració dels riscos que puguen afectar les treballadores en situació d'embaràs o part recent, proposant les mesures preventives adequades, d'acord amb l'article 37 del Reglament dels Serveis de Prevenció.

Quins riscos han d'avaluar-se?

La Directiva 92/85/CEE, transposició en la seua major part per la LPRL i la Llei 39/1999, de conciliació de la vida familiar i laboral conté una llista no exhaustiva dels agents, procediments i condicions de treball que han d'avaluar-se en la protecció de la maternitat. Igualment, conté una llista d'agents i condicions de treball, a les quals la treballadora embarassada o la treballadora en període de lactància no s'ha d'exposar. D'altra banda, la Comunicació COM (2000) 466 final, de la Comissió de les Comunitats Europees estableix directrius per a l'avaluació dels agents químics, físics i biològics, així com els procediments industrials considerats com perillosos per a la salut o la seguretat de la treballadora embarassada, que haja donat a llum o en període de lactància, com a desplegament de la Directiva 92/85/CEE del Consell. En la taula següent es recull una llista amb els agents que han d'avaluar-se.

AGENTS FÍSICS
Xocs, vibracions o moviments bruscos.
Soroll
Radiacions ionitzants
Radiacions electromagnètiques no ionitzants
Temperatures extremes de fred o calor
Treballs en atmosfera de sobrepressió elevada per exemple en locals a pressió durant activitats de submarinisme, treball en recintes d'aire comprimit...
AGENTS QUÍMICS
Agents químics etiquetats amb les frases R40, R45, R46, R49, R61, R63, R64
R40: possibles efectes cancerígens
R45: pot causar càncer
R46: pot causar alteracions genètiques hereditàries
R49: pot causar càncer per inhalació
R61: risc durant l'embaràs d'efectes adversos per al fetus
R63: possible risc durant l'embaràs d'efectes adversos per al fetus
R64: pot perjudicar els xiquets alimentats amb llet materna

Mercuri i derivats
Medicaments antimitòtics
Monòxid de carboni
Plom i derivats
Agents químics i procediments industrials enumerats en l'annex I del Reial Decret 665/1997
<p>Fabricació d'auramina</p> <p>Treballs que suposen exposició als hidrocarburs aromàtics policíclics presents en la sutja, el quitrà o la brea d'hulla.</p> <p>Treballs que suposen exposició a la pols, al fum o a les boires produïdes durant la calcinació i l'afinat elèctric de les mates de níquel.</p> <p>Procediment amb àcid fort en la fabricació d'alcohol isopropilic.</p>
AGENTS BIOLÒGICS
Exposició a agents biològics que poden provocar avortaments o lesions físiques o neurològiques en el fetus.
Ex.: virus de la rubèola i toxoplasma.
Exposició a agents biològics grups 2, 3 i 4 del RD 664/1997 en la mesura que se sàpia que estos agents o les mesures terapèutiques que necessàriament comporten posen en perill la salut de les dones embarassades i del xiquet encara no nascut.
RISCOS ERGONÒMICS I PSICOSOCIALS
Manipulació manual de càrregues.
Postures i moviments forçats
Treball nocturn, treball a torns
Fatiga mental i física
ALTRES CONDICIONS DE TREBALL
Equips de treball i equips de protecció individual
Treballs de mineria subterrània
Existència de zones de descans i accés a lavabos

2.3. L'adaptació i el canvi de lloc de treball

Si en l'avaluació de riscos es detecta un risc per a la salut de la dona embarassada i/o del fetus s'hauran d'adoptar les mesures necessàries per a eliminar, evitar o reduir l'exposició a eixos riscos. En l'adopció de mesures preventives es tindran en compte els criteris generals de la prevenció de riscos laborals, i prevaldran les mesures de prevenció col·lectiva sobre les individuals. En l'elecció d'equips de protecció individual haurà de tindre's en compte l'estat de la treballadora. L'embaràs comporta transformacions fisiològiques que poden dificultar l'ús de determinades peces de protecció, que resulten no sols incòmodes sinó també a vegades insegures.

Pot ser necessària l'adaptació temporal del lloc de treball incloent l'adaptació del temps de treball o la freqüència de les pauses de descans. La LPRL preveu la possibilitat de no fer treball nocturn o treball a torns.

Si estes mesures no resulten suficients o no foren possibles s'haurà de recórrer a un canvi de lloc de treball. Per a això, l'empresari ha de determinar, prèvia consulta amb els representants dels treballadors, la relació de llocs de treball exempts de risc per a això.

Per a dur a terme el canvi de lloc de treball és necessària la certificació dels Servicis Mèdics de l'Institut Nacional de la Seguretat Social o de les Mútues, amb l'informe del metge del Servici Nacional de la Salut que assistisca facultativament la treballadora.

Este canvi de lloc de treball es durà a terme d'acord amb l'article 39 de l'Estatut dels treballadors i la resta de regles i criteris aplicables en els supòsits de mobilitat funcional. Pot fer-se a un lloc que no corresponga al seu grup o categoria, encara que conserve el dret al conjunt de retribucions del seu lloc d'origen.

Tindrà efectes fins al moment en què l'estat de salut de la treballadora li permeti la reincorporació a l'anterior lloc.

3. La suspensió del contracte per risc durant l'embaràs

3.

La suspensió del contracte per risc durant l'embaràs

Què és el subsidi per risc durant l'embaràs?

És la prestació econòmica que rep la treballadora embarassada durant el període de suspensió del contracte de treball, en els casos en què que si ha de canviar de lloc de treball per un altre de compatible amb el seu estat, per influir este negativament en la seua salut o en la del fetus, el canvi no resulta tècnicament o objectivament possible, o no puga raonablement exigir-se per motius justificats.

El subsidi consistix en una prestació econòmica equivalent al 75 % de la base reguladora per contingències comunes.

La prestació econòmica és gestionada directament per l'Institut Nacional de la Seguretat Social (INSS) o l'Institut Social de la Marina, per a treballadores del mar.

Beneficiàries, requisits i duració

Poden ser beneficiàries el conjunt de treballadores afiliades a qualsevol règim de la Seguretat Social, inclòs el règim especial d'empleades de la llar, així com el col·lectiu d'autònomes.

És necessari un període mínim de cotització de 180 dies, dins dels 5 anys immediatament anteriors a la data en què s'inicie la suspensió del contracte.

El dret al subsidi s'inicia, per a les treballadores per compte d'altri, el mateix dia en què s'inicia la suspensió del contracte per risc durant l'embaràs. Finalitza en començar el descans per maternitat, en incorporar-se al seu lloc de treball anterior o a un altre de compatible amb el seu estat o en extingir-se el contracte per causes legals.

En les treballadores per compte propi s'inicia a partir de la data en què s'emet el certificat dels servicis mèdics de l'entitat gestora. Finalitza en començar el descans per maternitat, en incorporar-se a la seua activitat laboral o per causar baixa en la Seguretat Social.

Tramitació

La sol·licitud ha d'iniciar-la la pròpia treballadora en les direccions provincials de l'INSS.

La treballadora ha de presentar:

- Model de sol·licitud de risc durant l'embaràs
- Documentació personal
 - DNI
 - Declaració de la situació familiar
 - Documentació relativa a la cotització
- Documentació relativa a la situació de risc durant l'embaràs (vegeu els annexos):
 - Declaració de l'empresa sobre situació de risc durant l'embaràs amb l'informe del servici de prevenció de l'empresa. En cas de treballadores autònomes, declaració de la treballadora per compte propi en situació de risc durant l'embaràs.
 - Informe mèdic del facultatiu que atén la treballadora en el Sistema Nacional de Salut.
 - Declaració empresarial sobre situació de risc durant l'embaràs: suspensió del contracte.

Els servicis mèdics de l'INSS emetran una certificació mèdica. Si la Mútua d'Accidents de Treball i Malalties Professionals de la Seguretat Social assumeix les contingències comunes, s'haurà d'aportar una certificació mèdica de l'entitat.

La direcció provincial de l'entitat gestora pot sol·licitar un informe a la Inspecció de Treball i Seguretat Social per tal que manifeste la conformitat i discrepància en relació amb les mesures adoptades per a l'empresa, que puguin determinar el dret al subsidi per risc durant l'embaràs.

El director provincial de l'INSS dictarà una resolució i la notificarà a la interessada en el termini de 30 dies.

Més informació en:

- Direccions provincials de l'Institut Nacional de la Seguretat Social:

Alacant: C/ Churruca, 26 - 03003 - 965 903 199

Castelló: Pl. Jutge Borrull, 14 - 12003 - 964 727 300

València: C/ Bailén, 46 - 46007 - 963 176 000

A través de la direcció electrònica de l'INSS també es pot imprimir el formulari apropiat:
<http://www.seg-social.es>

Existix a més un telèfon d'informació de l'INSS: 900 166 565.

4. Protecció de la maternitat en la legislació

4.

Protecció de la maternitat en la legislació

Altres normes d'interès

En l'àmbit comunitari, la maternitat i la paternitat s'han recollit en les Directives del Consell 92/85/CEE de 19 d'octubre, en part ja comentada, i 96/34/CE del Consell, de 3 de juny. La primera tracta la maternitat des del punt de vista de la salut i la seguretat en el treball de la treballadora embarassada, que haja donat a llum o en període de lactància. La segona, relativa a l'acord marc sobre el permís parental, preveu el permís parental i l'absència del treball per motius de força major, com a mitjà important per a conciliar la vida professional i familiar i promoure la igualtat d'oportunitats i de tracte entre hòmens i dones.

La transposició a la legislació espanyola d'estes normes comunitàries es plasma com s'ha vist en la ja comentada Llei 39/1999, de 5 de novembre, per a promoure la conciliació de la vida familiar i laboral de les persones treballadores. El seu contingut, a més de les aportacions ja comentades relatives a la maternitat en relació amb l'activitat laboral, va introduir els canvis respecte a la legislació precedent sobre la regulació de permisos per maternitat/paternitat, adopció i acolliment, reducció de jornada i excedència per motius familiars, que poden veure's a continuació.

Tipus de permís	Contingut	Normativa
<p>Permis per lactància de fill menor de 9 mesos</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Dret a absència d'1 hora del treball, ampliable en la mateixa proporció en parts múltiples. Pot distribuir-se en fraccions de 1/2 hora. La dona podrà substituir este dret per una reducció de la seua jornada de 1/2 hora. Indistintament la mare o el pare. - Igual en cas d'acolliment o adopció, lactància natural o artificial. 	<ul style="list-style-type: none"> - ET art. 37.4 - Llei 39/1999
<p>Guarda legal</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Reducció de jornada, amb disminució proporcional del salari. Per a atenció a familiars amb necessitats especials (menors de 6 anys, disminuïts físics, psíquics o sensorials). 	<ul style="list-style-type: none"> - ET art. 37.5 - Llei 39/1999

Tipo de permiso	Contenido	Normativa
<p>Excedència per a atenció de fills</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Pot sol·licitar-se en qualsevol moment durant el període màxim dels tres anys a partir de la data del naixement del fill, o en cas d'adopció, des de la data de la resolució judicial o administrativa. - Es garanteix la reserva del mateix lloc de treball durant el primer any i la reserva d'un lloc del mateix grup professional o categoria equivalent per al període restant de l'excedència. - Poden sol·licitar-lo indistintament el pare o la mare, biològics o adoptius, però quan ambdós treballen només pot exercir-lo un d'ells. 	<ul style="list-style-type: none"> - Directiva 96/34 - ET art. 46.3 i Disp. addic. 14 - Llei Gral. Seg. Soc. art. 180.b - Llei 39/1999

5. Normativa bàsica

5.

Normativa bàsica

- Llei 31/1995, de Prevenció de Riscos Laborals (article 26, modificat per la Llei 39/99) (BOE núm. 269, de 10 de novembre de 1995).
- Llei 39/1999, de 5 de novembre, per a promoure la conciliació de la vida familiar i laboral de les persones treballadores (BOE núm. 266, de 6 de novembre de 1999).
- Reial Decret 1251/2001, de 16 de novembre, pel qual es regulen les prestacions econòmiques del sistema de Seguretat Social per maternitat i risc durant l'embaràs (BOE núm. 276, de 17 de novembre).
- Reial Decret Legislatiu 1/1995, de 24 de març, pel qual s'aprova el text refós de la Llei de l'Estatut dels Treballadors (BOE. núm 75, de 29 de març).

Normativa sobre riscos específics amb referència a la maternitat

- Reial Decret 783/2001, de 6 de juliol, per la qual s'aprova el Reglament sobre protecció sanitària contra les radiacions ionitzants (BOE núm. 178, de 26 de juliol de 2001).

- Reial Decret 363/95, de 10 de març, pel qual s'aprova el Reglament sobre notificació de substàncies noves i classificació, envasament i etiquetatge de substàncies perilloses (BOE núm. 133, de 5 de juny).
- Reial Decret 255/2003, de 28 de febrer, pel qual s'aprova el Reglament sobre classificació, envasament i etiquetatge de preparats perillosos (BOE núm. 54, de 4 de març).
- Reial Decret 1311/2005, de 4 de novembre, sobre la protecció de la salut i seguretat dels treballadors davant dels riscos derivats o que poden derivar-se de l'exposició a vibracions mecàniques.

Directives, convenis i recomanacions

- Directiva 92/85/CEE del Consell, de 19 d'octubre de 1992, relativa a l'aplicació de mesures per a promoure la millora de la seguretat i de la salut en el treball de la treballadora embarassada, que haja donat a llum o en període de lactància (traslladada en la seua major part per la LPRL).
- Comunicació COM (2000) 466 final, de la Comissió de les Comunitats Europees sobre les directrius per a l'avaluació dels agents químics, físics i biològics, així com els procediments industrials considerats com perillosos per a la salut o la seguretat de la treballadora embarassada, que haja donat a llum o en període de lactància (Directiva 92/85/CEE del Consell).
- Conveni 183 OIT. Conveni sobre protecció de la maternitat, 2000 (no ratificat).
- Recomanació 191 OIT. Recomanació sobre la protecció de la maternitat, 2000.

6. Referències bibliogràfiques

6.

Referències bibliogràfiques

1. Ministeri de Treball i Assumptes Socials. Institut Nacional de Seguretat i Higiene en el Treball. NTP 441: Tòxics para la reproducció masculina (accedit el 27 de juliol de 2005). Disponible en: http://www.mtas.es/insht/ntp/ntp_441.htm
2. Ministeri de Treball i Assumptes Socials. Institut Nacional de Seguretat i Higiene en el Treball. NTP 542: Tòxics para la reproducció femenina (accedit el 27 de juliol de 2005). Disponible en: http://www.mtas.es/insht/ntp/ntp_542.htm
3. Lawson CC, Schnorr TM, Daston GP et al. An occupational Reproductive Research Agenda for the Third Millenium. *Environ Health Perspect* 2003; 111(4):584-92.
4. Schrader SM, Kanitz, MH. Occupational hazards to male reproduction. *Occupational Medicine: State of the Ars Reviews* 1994; 9(3):405-34.
5. Gold EB, Tomich, E. Occupational hazards to fertility and pregnancy outcome. *Occupational Medicine: State of the Ars Reviews* 1994; 9(3):435-70.
6. Escribà-Agüir V, Pérez-Hoyos-clots S, Saurel-Cubizolles MJ. Physical load and psychological demand at work during pregnancy and preterm birth. *Int Arch Occup Environ Health* 2001; 74:583-588

7. Server, LI. Congenital malformations related to occupational reproductive hazards. Occupational Medicine: State of the Arts Reviews 1994; 9(3):435-70.
8. Garcia AM, Benavides GG, Fletcher T. Parental exposure to pesticides and congenital malformations. Scand J Work Environ Health 1998; 24(6):473-80.

6.1. Documents i adreces d'interès

1. RE PROTOX. Reproductive Toxicology Center. <http://reprotox.org>
2. Ministeri de Treball i Assumptes Socials. Institut Nacional de Seguretat i Higiene en el Treball. NTP 414. Reproducción: fuentes de información (accedit el 27 de juliol de 2005) . Disponible en: http://www.mtas.es/insht/ntp/ntp_414.h
3. NIOSH. Efectos de los riesgos ocupacionales en la Salud Reproductiva de la Mujer. (accedit el 27 de juliol de 2005). Disponible en: www.cdc.gov/spanish/niosh/docs/99-104sp.html
4. NIOSH. Efectos de los riesgos ocupacionales en la Salud Reproductiva del Hombre (accedit el 27 de juliol de 2005). Disponible en: <http://www.cdc.gov/spanish/niosh/docs/malreproSp.html>
5. Institut de la Dona. Ministeri de Treball i Assumptes Socials. Guía para la negociación colectiva en materia de riesgos laborales para la reproducción y la maternidad. Madrid: Institut de la Dona. Ministeri de Treball i Assumptes Socials, 2002.
6. Institut de la Dona. Ministeri de Treball i Assumptes Socials. Guía de buenas prácticas para la mejora de la seguridad y salud en el trabajo por razones de reproducción. Madrid: Institut de la Dona. Ministeri de Treball i Assumptes Socials; 2002.

7. Annexos

Annex III

DECLARACIÓ EMPRESARIAL SOBRE SITUACIÓ DE RISC DURANT L'EMBARÀS

Sr./Sra.
en qualitat de..... de l'organisme/empresa
.....
amb núm. de codi de compte de cotització.....
i domicili..... núm
localitat CP Província.....

DECLARA QUE: Sra.....
Sòcia treballadora/treballadora d'esta empresa amb NAF
i DNI.....

1. Ocupa el lloc de treball.....
2. Que en el treball fa les activitat següents:.....
.....
.....
3. Que segons l'avaluació de riscos realitzada d'acord amb l'article 29 de la Llei 31/1995, de prevenció de riscos laborals (modificat per la Llei 39/1999), l'informe de la qual elaborat pel Servei de prevenció de riscos laborals s'adjunta, es troba exposada als següents agents, procediments i condicions de treball, a pesar d'haver-se adoptat les mesures necessàries o no ser possible l'adaptació del lloc de treball:
.....
.....
4. Que el lloc de treball exercit és dels que NO figuren com exempts de riscos, en la relació de llocs de treball que ha confeccionat l'empresa prèvia consulta dels representants dels treballadors:

..... d..... de.....
(firma i segell de la empresa)

IMFORME DEL SEVICI DE PREVENCIÓ DE RISCOS LABORALS SOBRE SITUACIÓ DE RISC DURANT L'EMBARÀS¹

NOM I COGNOMS DE LA TREBALLADORA	
DNI.....	NAF

NOM O RAÓ SOCIAL DE L'EMPRESA.....
CCC
Domicili.....
Activitat.....

LLOC DE TREBALL
DESCRIPCIÓ DETALLADA DE LES TASQUES DEL LLOC DE TREBALL
.....
.....
.....

Realitzada l'avaluació de riscos prevista en l'article 29 de la Llei 31/1995, de Prevenció de Riscos laborals (modificat per la Llei 39/1999), la treballadora, es troba exposada als següents agents, procediments i condicions de treball.

Assenya-	EXPOSICIÓ A AGENTS FÍSICS
leu amb x	
	Exposició a xocs, vibracions o moviments bruscos. Especifiqueu
	Exposició a soroll (superior 80 dbA)
	Exposició a radiacions ionitzants (dosi estimada al llarg de l'embaràs superior a 1mSV)
	Exposició a radiacions electromagnètiques no ionitzants
	Exposició a temperatures extremes de fred o calor
	Treballs en atmosfera de sobrepressió elevada
	EXPOSICIÓ A AGENTS QUÍMICS
	Exposició a agents químics etiquetats amb les frases R40, R45, R46, R49, R61, R63, R64
	Mercuri i derivats
	Medicaments antimitòtics
	Monòxid de carboni

¹ Adjunteu a l'annex III

	Plom i derivats
	Altres productes químics. Especifiqueu:
	Agents químics i procediments industrials enumerats en l'annex I del Reial Decret 665/1997
	EXPOSICIÓ A AGENTS BIOLÒGICS
	Exposició a agents biològics que poden provocar avortaments o lesions físiques o neurològiques en el fetus
	Exposició a agents biològics grups 3 i 4 RD 664/1997
	Exposició a agents biològics grup 2 del RD 664/1997, que poden causar una infecció en la mare i el tractament de la qual pot provocar alteracions en el fetus
	RISCOS ERGONÒMICS
	Manipulació manual de càrregues. Especifiqueu:
	Postures i moviments forçats. Especifiqueu:
	Treball nocturn, treball a torns. Especifiqueu:
	Altres. Especifiqueu:
	ALTRES CONDICIONS DE TREBALL
OBSERVACIONS	

..... d de.....

Signat per:
 Nom i cognoms.....
 DNI.....
 Com a.....
 del Servei de Prevenció de Riscos Laborals.

INFORME MÈDIC PER RISC LABORAL EN L'EMBARÀS*

DADES DEL FACULTATIU

Sr./Sra.

Amb núm. de col·legiat....., facultatiu del Centre de Salut/ Centre d'Especialitats

.....

INFORMA

1) Que.....
està embarassada de.....setmanes de gestació, amb data probable de part.....

2) Que l'embaràs és de curs normal i no és susceptible d'IT per malaltia comuna.

3) Que les condicions del seu lloc de treball, segons (1).....
poden suposar un risc per a la salut de l'embarassada o del fetus.

.....d.....de.....

Firma i segell del col·legiat

(1) Referix la pròpia treballadora/informe del servei de prevenció.

* L'informe contindrà l'original i dos còpies. S'entregarà l'original a la treballadora, i del duplicat, una còpia es tramitarà a la Inspecció de Servicis Sanitaris i l'altra còpia quedarà en poder del facultatiu.

DECLARACIÓ DE LA TREBALLADORA PER COMPTA PROPÍ EN SITUACIÓ DE RISC DURANT L'EMBARÀS

Sr./Sra.amb DNI.....
i domicili.....núm.....
Localitat.....CP.....Província.....

DECLARA QUE:

1. Que realitza les següents activitats i que les condicions del lloc de treball són:

.....
.....
.....
.....
.....

2. Que el risc específic durant l'embaràs és:

- L'especificat en l'informe que s'adjunta elaborat per un servei de prevenció de riscos laborals, o
- El següent (especifiqueu a continuació el risc de què es tracte, només en cas de no aportar informe elaborat per un servei de prevenció de riscos laborals):

3. Que no hi ha un altre lloc de treball exempt de risc que pugui exercir.

4. Que cessa en l'activitat el.....(1)

.....d.....de.....

Firma de la treballadora

(1) Esta data no pot ser anterior a la de l'informe dels metges d'esta entitat, i no ha de suposar la baixa en el règim.

Annex IV
DECLARACIÓ EMPRESARIAL SOBRE SITUACIÓ DE RISC DURANT L'EMBARÀS
SUSPENSIÓ DEL CONTRACTE

DADES DE L'EMPRESA

Sr./Sra.
en qualitat de.....de l'organisme o empresa.....
amb núm de codi de compte de cotització.....
i domicilinúm.....
Localitat.....CP.....Província.....

DECLARA QUE:
sòcia treballadora/treballadora (1) d'esta empresa, amb NAF.....
i DNI.....

1. Que en relació amb l'existència d'un altre lloc de treball compatible amb el seu estat(2)
.....

2. En conseqüència i atès que no resulta tècnicament o objectivament possible el canvi de lloc, es declara el pas de la treballadora dalt citada a la situació de suspensió del contracte de treball amb data.....

.....de.....de.....

<p>Vist i plau del representant del Servei de Prevenció o Mútua si és el cas (3)</p> <p>Firma i nom de qui firma DNI.....</p>	<p>Firma i segell de l'empresa</p>
--	------------------------------------

(1) Ratlle's allò que no pertoque.

(2) Declaració sobre existència o no d'un altre lloc compatible amb el seu estat.

(3) Si no se subscriu pels sindicats, s'ha d'aportar un informe complementari.

Instituto Nacional de Seguridad Social

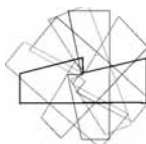
CIERVAL

ASOCIACION VALENCIANA DE MUTUAS DE ACCIDENTES DE TRABAJO

SVMFIC SOCIETAT VALENCIANA DE MEDICINA FAMILIAR I COMUNITARIA

ASOCIACION DE MEDICINA DEL TRABAJO DE LA COMUNIDAD VALENCIANA

S O G C V

